

אמר עזמות...

איני זוכר בדיוק אם ספרתי לכם כבר, קראי היקרים, על אודות ההכנה שלי לפני כתבי את ה"עזמות" שלי וכדאי בנאמנות שתדעו את זאת למען ההיסטוריה.

וזה דרכי בקדש: יום או יומים לפני עש"ק, בטרם גשתי לעבודתי כלומר, לכבד איזה יודי בשעורי בגלל ה"מעשים" טובים שלו, היינו מתפש את "קרבני" זה בנרות עד שאני מוצאו ומקבל ממנו ברכת פרידה. נכנס אני עיני בדברי שיחה היוצאים מן הלב בחמימות גדולה ובאופן לירי ממש כעם ידיר נעורים מוחמת שיודע אני מן הנסיון שלמחרתו, כשאך יצא שעורי לאויר העולם, הרי אדם זה אבוד בשבילי והוא לא יביט אפילו לתוך ד" אמות שלי -- ברונז!

אסון הוא! כלם, כלם רוצים רק שילטפו אותם על לחייהם, שיחניפו להם ושיסלסלו את הפאות ליד שלהם, אלא שאחב"י הם רחמנים בני רחמנים. וסוף סוף "יהודי גולן" הוא וישכח את כעסו וזעפו עד... שמצליפים לאהר, וכשהוא רואת את חברו העולה ויורד על הספסל בשעורי השני מיד הוא מתפיים -- החוטם המורד מודקף קצת, הכובע שלו מתרומם מאליו ו"ש--ג--ום!" גדול ורחב ישמע בקול רם ל"עזמות" ממרחק גדול, מעבר השני של הרחוב...

ומה לעשות, רבותי? הרי ידעתם מסתמא את החידה: מה הדבר שהוא טובב סובב והולך בחדר ולסוף הוא עומד בפניה? -- זהו מטא-טא! סובב גם אני ב"חדר" שלנו ועושה עבר-דתי באמונה קרוב ל"ארבע עשרה שנה, כיעקב אבינו בשעתו, עבודת מטאטא לפי יכלתי, עבודה לא קלה ולא נוחה ורציתי מאד--האמינו לי! -- קצת בפינתי הנרחת ואולם זוהי רעה חולה

שהרפש ברחובנו הולך ומצטבר מיום ליום -- וני שם לשטוף אין! ומה לעשות, חביבי, ורואה אני מתוך האסר בקלריה העזמותית שלי את הבורגניות-העירונית הקטנה שלנו וביחוד את, "האריסטוקרציה" מרמיר המעלה החדשים שבחברתנו, בתלפיות וברחביה ובשאר המקומות בארצנו, שהם מתנפחים והומים לביצה נפוחה וריקה זו שמוכרים לילדים בפרוסה לכבוד "ראש-השנה" של הגוים, -- ויש לי הרצון לקחת סיכת דקה בידי, את קצה עטי הרק ולרטש את בטנן, השלחופית האריסטוקרטיון הנפוחה והמגוננת שלנו מלמעלה למטה צ.צ. צ.צ. צ.צ. עד שהיא מתרוקנת מאוירה ומנפחותה והזורת למדתה הקטנה והנכונה...

בשבוע זה נכנס אלי תייר אמריקאי ופנה אלי בקול רם חצי-יהודית וחצי-אמריקאית: "ארינו מיסטר עזמות?" -- "כן, אדוני, אמרתי לו בקידה, זהו ככבודו ובעצמו, ובכן?" -- "וועלל! הוא אוכר, אתה האיש שאני צריך לראותו, לפני שבוע ימים באתי ל"ז'רוזלם"... ראיתי הכל... ועכשיו רוצה אני לראות עוד איזה חלוצים.

עליך לנסוע אל העמק, אמרתי לו. -- אבל רוצה אני לראות את ה"אולד זלר צים" (החלוצים הראשונים), מה, היברו קולונים" (מהמושבות העבריות)... לאחר שברכתי ברכת "שהחיינו" על תייר מוודר שכזה, הוצאתי לו מתוך האלבוט שלי המונות אהדות משרידי הזקנים והמיסדים של זכרון-יעקב, הראיתי לו את פישל אהרנסון, את לופו נימן, זיידה גולדשטיין... -- ומה זאת?, שאל התייר שלי.

-- זהו היקב של זכרון... היין הטוב של כרמל המזרחי... לשמע הדברים האלה אורו עיניו והתחיל מייקק את שפתיו. הוציא את פנקסו ורשם... ולפני פטירתו ממני מסרתי לו את המען של מאירוביץ, יודילוביץ, לובקין, סמילנסקי, פסקל... ושאר "הברזים" "מפינסק ומיכ" סק" שלנו...

ובשבקרתי בשבוע זה את התערוכה שנערכה לכבודו של בוליאק בבית-הנכאת הקאומי "בצלאל" וראיתי את כל המוצגים היפים של טובי האמנים שלנו, נזכרתי במעשה יפה ששמעתי פעם מפי הפרופיסור שן ז"ל. בהיותו בגלות בצפת בימות המלחמה.

בשנת תרע"ד שלפני המלחמה ערך פרופ" שן תערוכה של יצירות "בצלאל" במצרים. בין המיבקים נכנס לאולם התערוכה איש אלגנטי גבה קומה, שהסתכל מתוך כובד-ראש במוצגים. קנה הפצים אחרים והלך לו. כעבור שעה חזר האיש בלויית עוד אהר, עורר את תשומת לבו של זה לחפצים אחרים ודבר על לבו לקנותם. לאחר שעה קלה שוב אותו מעשה: האיש האלגנטי וגנתי-הקומה הביא מכקר שלישי, קונה חדש. הפעם קבל פר" שן את האיש האלגנטי בתור אדד הסוכנים לדברי אמנות וקבע מחיר יותר גדול לאחד ההפצים, בשעת הפרידה משך שן בשר וולו של ה"סוכן" ולחש לו באזנו שיחזור אח"כ כדי לשתוח עמו על עניו חשוב. האיש גבה הקומה נכנס אמנם אח"כ והפרופיסור התחיל למנות לסוכן את שכר טרחתו בקבעו לו אותם עשרות האחרים, שהוסיף לכתחילה על מחיר החפץ. ואולם האיש האלגנטי והבלתי ידוע הביע תודתו וענה לפרופ" שן:

-- "יפה עשית שהעלית את המחיר. האיש ההוא אמיד הנהו ויוכל לשלם... אבל את שכר

הטרחה איני יכול לקבל מירך מטעם פשוט... הרי אני צריך לחתום לך על שטר קבלה ואני יתנלה לך שאני הברונזאדמונד רוטשילד... * * *

כן, חביבי, הנסיעה עתה בארץ ואפילו ברכבת ממש תענוג הוא. אלא כי חסרון אחד יש בדבר -- העצים הקשים יס"ש הגוחצים תחתך... כי מי זה מאושר להיות פקיד הבנק "שלנו" ואי סילון מדרגה שניה או שלישית, שישע בדרגה שניה או ראשונה? -- והעיקר הוא -- התשלך מין, ואפילו של שמונה גרוש בין ירושלים ולוד, כי גם כער המסע יבקשו הרשעים ב"ביתנו הל" אומי" תשלומין... ודוקא כמזומנים!

ואולם אין זה מעניני הפעם. העיקר מה שחפצתי לטפר לכם הוא זה: בימים האלה נסעתי ללוד וישבתי לי בקרון הרכבת על שני ספסלים... וכשראיתי מרחוק על ראש החר את בנין ביה"ס החקלאי של האיטלקים, שאלתי כאת אחד הפקידים מפני מה לא עמדה הרכבת בתחנת "רפאת", כנהוג. לקבל את הנוסעים מביה"ס הנ"ל? והסביר לי הפקיד כי מיום 1 יאנואר 1933 נפסקה תחנה זו מטעם הנהלת הרכב-בת, מפני כי תחנה זו היא זוטא פעוטה ומעוטה... אין בה נוסעים... רק הכומר נוסע בכל יום א" לעיה"ק להלפלל בצבור...

אנכי, נודע לי כי הכומר הזה, מנחל המוסר, פנה במחאה להנהלת הרכבת נגד הנזרה הרעה הזאת ואמר בערך: ידעתי מפני מה נפסקה החנתנו -- מפני כי איננו "ז'ויף", כלומר: יהודים... לה"ז'ויף" עושים תחנות בין אם יש נוסעים ובין אם אין נוסעים!... ואולם תשיבת הרכבת היתה פשוטה וקצרה: שיטתית כבוד, "הסופריר" (המנהל) של ביה"ס החקלאי הגיל לראות מספר נוסעים, "מרפאת" שלו כמון מהתחנה הכי קטנה של היהודים. גם ראש

הכומרים בירושלים קבל תשובה כזו בכתב מהנהלת הרכבת, אלא שהבטיחו לכבוד קדושתו שאי"ה בחודש אונוסט הבעל"ט, לכבוד החג הגדול והק-רוש שלהם, כשיהיו בודאי כמה מנינים נוסעים מרפאת לירושלים עיה"ק, בודאי שיעמידו את הרכבת לשעה קלה גם בתחנת רפאת ורפא לה... וכינתיים--נפסקו שתי התחנות הענקיות של "רפאת" ושל "ראס-אבי-עמאר" (בין ירושלים וביתר) פשוט מפני חוסר נוסעים כשם שנפסקה כל הרכבת בין שכם ועפוליה מהאי טעמא.

ידוע לכל: במקום שאין "ז'ויף" כלומר: יהודים אין פרשת "מסעי", ויסעו ויחגו, ואין פרנסה והכנסה לקופת הרכבת של הממשלה. איני יודע אם הנהלת הרכבת בחיפה מעונינת בכך, אבל רצוני מאד היה לעשות סטטיסטיקה מהנוסעים הי-הידים בארץ עפ"י התחנות שלהם ביהודה, בשומ-רון ובגליל, אך ורק כדי להוכיח ל"כומרים" מה בין "רפאת" שלהם ל"הרטוב" הקטנה שלנו, לכישלף...

ואל"ה תולדות תחנה אחת בעמק. לפניו היה שמה "תל-א-שומאם", נוסח יש-מעאל, ואולם כשמלאו שבועים שנה לרי יהושע חנ-קין נתכנסו אחב"י בעמק לחוג את חגי יובל והח-ליטו פה אחד לקרוא את המקום הזה על שמו. לא שהו הרבה, ישבו בני הכפר וכתבו מכתב-הודעה להנהלת הרכבת בחיפה כי מעכשיו לא תסרא התחנה נשמה הקודם כי אם כ"ס ר י ה ו ש ע". לא היו ימים מועטים ובבית-הנתי-כות נצנץ שלט חדש בשם העברי המיוחדש...

ואולם, הרי, כביתנו הקאומי" אנו יושבים, והנה הופיע מטעם הממשלה שתחיה, השוקדת על חקנתם של בני-דודנו, ה"טראנסליטיריישון בוקי", כלומר ספר לשנוי הכתיב בהעתקות השמות הגי-אוגרפים בארץ, ייצאה הגזרת ל"החזיר עטרה ליוש-נה": במקום "נחל-שורק" -- "וואדי-אצ-צראר" וכפר יהושע נהפך שוב ל"תל-א-שומאם"... אבל

כני הכפר לא אמרו נואש, ישבו וכתבו והלכו וה-ריצו מכתבים על מכתבים מההעמק אל ההר, לה-כא ולחתם, לחיפה ולירושלים, עד... שבאה פקודה רוכמה מהנציב העליון בכבודו ובעצמו להתזיר את השם העברי.

וכי תעברו עכשיו בתחנות העמק וראיתם על גבי הכותל של התחנה הגיל טבלא נאה של עץ: "כ פ ר י ה ו ש ע" בשלש הלשונות הרשמיות, כפי החוק, (בערבית הש"ן פתוחה, נוסח ישמעאל) ודבר אל העצים ואל האבנים!...

ישוב מעשה באשה אחת בת"א, בת 40 שנה, בריאה וחסונה וכלי זינה עליה, שנתאלמנה לא עליכם לפני עשר שנים--עקרה ללא-ולד -- והחליטה לעשות, עסק" בנשואין ונרושין, דהיינו: מתארשת ומתגרשת, ובין שבע ברכות לנט היא צוברת מעט כסף--הגרושין נהפכים אצלה לגרו-שים... כשהיא נישאת לבעל היא יודעת למרד את חייו כקסנטיפה בשעתה אלא שלא כל הבעלים הם פילוסופים קרים כסוקראטוס בשעתו, וכל בעל מתחנן לפניו לשזורו מידה, והיא משחררתו במשרד הרכנות ואינה מקבלת מידו את "שתים-עשרת השורות" אלא לאחר שקבלה מאתו, מתנת יד" הגונה, טבין ותקילין--"אזלא מרש-גרשים"!...

יודעי דבר כועד הקלה אומרים את רכושיה למעלה משלש מאות לא"י, כי במשך עשר שנות אלמנותה החיה דספיקה הגרשנית הזאת לעשות אר"ה "עסק" לא פחות ולא יותר משבע פעמים! "דג-אמריקאי" אהר, שהעלתה בחנתה בזמן האח-רון, בכה לפניו כילד והתחנן ברמעות שלישי לשחררו, ורק לאחר שהשליש בקופת-הרכנות 50 לא"י על ש"ה, נפטר ממנה.

אחרי כל "טראנזאקציה" יכזו במשרד הרב-נות היא פורשת לקרן זווית, מרימה קצת את שמלתה, מורידה בחפזון את גרבה השמאלי ותות-בת לתוכו מתחת לברך, ליתר בטחון, את הצנור החדש.